

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Клапчук Валерія, 1995 року народження, громадянка України, освіта вища; закінчила у 2018 році Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя за спеціальністю «Музичне мистецтво», виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Історія та археологія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Міністерства освіти і науки України, м. Ніжин від 7 травня 2024 року, № 14 у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради — **Сергія Лепявка**, доктора історичних наук,

професора, професора кафедри історії України Ніжинського державного університету імені Миколи

Рецензентів —

Елеонори Кучменко, доктора історичних наук, професора, професора кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Григорія Самойленка, доктора філологічних наук, професора, професора кафедри літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Офіційних опонентів —

Ігоря Кривошею, кандидата історичних наук, професора, в.о. завідувача кафедри всесвітньої історії та методик навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Ольги Перепелюк, доктора

філософії, доцента кафедри історії та етнології України Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

на засіданні «4» липня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки Клапчук Валерії на підставі публічного захисту дисертації «Бандурне мистецтво України середини XVIII – початку XXI ст.: соціокультурний вимір» за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Дисертацію виконано в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя Міністерства освіти і науки України, м. Ніжин.

Науковий керівник Луняк Євген Миколайович, доктор історичних наук, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, професор кафедри історії України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація містить науково обґрунтовані результати проведеного дослідження, які мають наукове та теоретичне значення. Зокрема, *уперше* систематизовано історіографічну розробку теми дослідження; *запропонований* авторський підхід щодо періодизації розвитку бандурного мистецтва в Україні; *висвітлено* на основі окремих прикладів створення та розвиток капел бандуристів у XX – на початку XXI ст.; *здійснено* спробу дослідження історичної географії бандурних осередків; *визначено* перспективи розвитку бандурного мистецтва в контексті вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Дисертація виконана державною мовою, має обсяг основного тексту 216 сторінок і відповідає «Вимогам до оформлення дисертації» затвердженими Наказом МОН України від 12.01.2017 №40.

Здобувачка має 9 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 4 з них в українських фахових виданнях категорії Б, 1 – у колективній монографії, 3 – у збірниках наукових праць та матеріалів конференцій, 1 – у науково-популярному часописі.

1. Клапчук В. Розвиток бандурного мистецтва в XVI–XVIII століттях. *Сіверянський літопис*. 2021. № 5 (161). С. 5-10.

2. Клапчук В. Кобза та бандура в Україні: регіональні аспекти. *Література та культура Полісся* / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя. 2022. Вип. 107. Серія «Філологічні науки». № 21. С. 177-189.

3. Клапчук В. Кобзарство та бандурництво в Україні у вітчизняній історіографії другої половини XIX – початку XX ст. *Історія науки і біографістика*. 2023. Випуск 4. С. 229-247.

4. Клапчук В. Історичні шляхи розвитку кобзи та бандури: регіональні аспекти. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2024. Випуск 71. Том 2. С. 10-14.

5. Клапчук В. Особливості розвитку кобзарства та бандурництва в козацьку добу. *Ad potam: Колективна монографія пам'яті Володимира Кривошеї (1958 – 2015)*. Київ: Вид. «КНТ». 2023. С. 160-169.

У дискусії взяли участь, висловили зауваження та побажання:

Лепявко Сергій Анатолійович – голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Зауважень не висловлено. Вказано, що дисертаційна робота Клапчук В.М. «Бандурне мистецтво України середини XVIII – початку XXI ст.: соціокультурний вимір» є самостійним закінченим науковим дослідженням і цілком відповідає Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Кучменко Елеонора Миколаївна – рецензент, доктор історичних наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Роботу оцінено позитивно, зауважень не висловлено, зазначено наступні дискусійні положення до дисертаційної роботи:

- Як історико-соціальна складова окремих регіонів впливала на розвиток бандурного мистецтва у зазначений в роботі хронологічний час?

- Чому для дослідження були обрані саме ці регіони?

- Як можна поєднати соціокультурний вимір з розвиток бандурного мистецтва?

- Чому, на Вашу думку, бандурне мистецтво є базовим явищем української музичної культури?

Самойленко Григорій Васильович – рецензент, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Роботу оцінено позитивно, зауважень не висловлено, зазначено наступні дискусійні положення до дисертаційної роботи:

- Варто було б у дисертації згадати письменника та історика культури Пантелеймона Куліш.

- Доцільно було б дослідити бандурне мистецтво професорами і студентами Ніжинської вищої школи та майстерність ніжинсько-чернігівських бандуристів, заслужених артистів України родини Миколи й Раїси Борщів, а також народного артиста України Василя Нечепу, які проводять й нині велику роботу у Чернігові, Ніжині та інших містах Полісся, пропагуючи цей вид мистецтва.

Кривошея Ігор Іванович – опонент, кандидат історичних наук, професор, в.о. завідувача кафедри всесвітньої історії та методик навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Роботу оцінено позитивно, зазначено наступні дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи:

- Варто було б більш чіткіше окреслити хронологію дослідження, особливо нижньої межі, адже авторка у роботі апелює до періоду XVI – XVII ст.

- Можна було б доопрацювати критерії класифікації історіографічної бази дослідження, що дозволило більш чіткіше структурувати опрацьований масив наукової літератури і сприяло би більш чіткому уявленню про стан наукової розробки зазначеної проблематики.

- Групування досить чисельного списку використаних джерел та літератури, викликає дискусійні питання: чому окремі статті в газетах віднесено до джерел (періодична преса), а інші до літератури; праці М. Цертелєва, М. Максимовича та ін., на нашу думку, варто було віднести до опублікованих джерел.

- Інколи авторка дозволяє повтори, адже, розкриваючи відмінності між бандурою та кобзою, їх походженням й поширенням на українських землях, вона більше занурюється в історіографію питання, ніж висвітлює еволюцію музичних інструментів.

- У тексті доречніше вживати Річ Посполита, а не Польща, Велике князівство Литовське, а не Литва, тощо.

Перепелюк Ольга Максимівна – опонент, доктор філософії, доцент кафедри історії та етнології України Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Роботу оцінено позитивно, зазначено наступні дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи:

- У роботі здійснено детальний огляд історіографії, проте інколи увага дослідниці зміщується від бандурництва до опису праць, присвячених вивченню дум та кобзарства. Це не є помилкою, однак потребує більш детальної прив'язки до теми.

- У параграфі 2.3. «Історична географія бандурних осередків» авторка виділяє такі регіони як Волинь, Харківщина, Галичина, Кубань,

але у тексті окрім згаданих, характеризує Рівненщину, Миргородщину та Закарпаття.

- Варто було б приділити більшу увагу висвітленню бандурного мистецтва у другій половині XVIII ст., коли за словами авторки відбувається остаточне розмежування кобзарського та бандурного мистецтва, щоб глибше розкрити історичні умови такого процесу.

На всі зауваження членів разової спеціалізованої вченої ради, здобувачка дала вичерпні відповіді. Виступи опонентів та рецензентів дають підстави стверджувати, що зауваження не мають принципового характеру і не знижують цінність дисертаційної роботи.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,
«Проти» - 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Валерії Клапчук ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
Вченої ради

Сергій ЛЕПЯВКО

Нижинський державний університет
імені Миколи Гоголя

Підпис Лепівка С.

Провідний фахівець Мішук Михайло К.